

**Голові спеціалізованої вченої ради
Д 17.127.03
в Класичному приватному університеті
д. держ. упр., професору Огаренку В.М.**

ВІДГУК

офіційного опонента доктора наук з державного управління, професора **Кармишева Дмитра Васильовича** на дисертацію Вошко Інни Василівни «Формування та реалізація державної політики у сфері охорони здоров'я України», подану до захисту у спеціалізовану вчену раду Д 17.127.03 Класичного приватного університету на здобуття наукового ступеня кандидата наук з державного управління за спеціальністю 25.00.02 – механізми державного управління

Актуальність теми дисертації, її зв'язок з науковими програмами, темами.

Конституція України визнає людину, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпеку найвищою соціальною цінністю в Україні. Реалізація цієї конституційної норми є головною ціллю державної політики національної безпеки. Стратегія національної безпеки України «БЕЗПЕКА ЛЮДИНИ – БЕЗПЕКА КРАЇНИ» визначає одним із пріоритетів національних інтересів України та забезпечення національної безпеки розвиток людського капіталу, зокрема через модернізацію системи охорони здоров'я. В рішенні Ради національної безпеки і оборони України «Про стан національної системи охорони здоров'я щодо забезпечення громадян України медичною допомогою», уведеного у дію Указом Президента України від 18 серпня 2021 року № 369/2021, зазначено, що реформа цієї системи здійснюється здебільшого несистемно і торкається лише фінансової складової. У зв'язку з цим, Кабінету Міністрів України доручено розробити і затвердити Стратегічний план розвитку системи охорони здоров'я на період до 2030 року.

Тому, звернення дисертанта до проблем формування і реалізації державної політики у сфері охорони здоров'я України є надзвичайно актуальним питанням. Теперішні проблеми цієї державної політики потребують теоретико-прикладного осмислення і їх вирішення на наукових засадах з метою посилення стратегічної спроможності публічного управління реформою системи охорони здоров'я в Україні.

У дослідження проблем державної політики охорони здоров'я вітчизняні та зарубіжні дослідники зробили значний внесок. Проте, недосконалість цієї політики, несистемна реформа системи охорони здоров'я України обумовлюють необхідність продовження наукових пошуків в даній сфері,

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Наукові положення, висновки і пріоритетні напрями удосконалення публічного управління розвитком засад державної політики охорони здоров'я України, сформульовані в дисертації, відповідають вимогам Міністерства освіти і науки України щодо цього виду досліджень. Ступінь обґрунтованості нових наукових положень, висновків і визначених пріоритетів підтверджується всебічним аналізом основних нормативно-правових актів і літературних джерел, вдалим застосуванням комплексу загальнонаукових і спеціальних методів дослідження.

Важливо зазначити, що дисертаційна робота характеризується ґрунтовним формулюванням мети дослідження, дотриманням логіки її реалізації в поставлених завданнях. Це забезпечило досягнення мети і свідчить про її завершеність і цілісність. Основні наукові положення роботи мають достатньо глибоке теоретичне, методичне і емпіричне обґрунтування. Достовірність отриманих результатів дослідження ґрунтується на ґрунтовному теоретичному аналізі, узагальненні наукових праць вітчизняних і зарубіжних дослідників, використанні чинних нормативно-правових засад і експертних оцінках, що стосуються проблем державної політики охорони здоров'я, та розробці практичних пріоритетів

удосконалення публічного управління розвитком засад державної політики охорони здоров'я в Україні.

У першому розділі *«Теоретико-прикладні засади державної (публічної) політики у сфері охорони здоров'я України»* дисертант аналізує рівень наукової розробленості предмету дослідження вітчизняними і зарубіжними вченими шляхом опрацювання наукових поглядів щодо визначення змісту та основних понять дослідження. Виходячи з того, що чинна державна політика охорони здоров'я є застарілою та не відповідає сучасним підходам до розробки її засад, розкриває державну політику як предмет і об'єкт публічного управління та адміністрування. Зосереджує увагу на державному механізмі формування державної політики та доводить, що галузевий механізми, визначений основами законодавства України про охорону здоров'я, протирічить загально державному механізму. Аналізує і систематизує поле проблем реформування національної системи охорони здоров'я і на підставі експертних оцінок, отриманих шляхом опитування, доводить, що: головною проблемою реалізації цієї реформи є застарілість чинної галузевої політики держави; її невідповідність сучасним підходам до її розробки, заснованої на доказовій методології; унаслідок певних перешкод не унормовано законопроект *«Про засади державної політики охорони здоров'я»*.

У другому розділі *«Розвиток методології державної політики реформування системи охорони здоров'я в Україні»* узагальнює досвід реформування національних систем охорони здоров'я в країнах Європи і СНД на підставі аналізу напрацювань вітчизняних і зарубіжних дослідників. Шляхом системно-діяльнісного моделювання структурує їх реформаторську діяльність, характеризує її найбільш впливові зовнішні і внутрішні складові. Першу складову розкриває через макроекономічну і політичну ситуації, соціальні цінності і запозичені нововведення. Характеризує основні внутрішні складові: процес реформи, систему управління, ресурсне забезпечення і основних акторів реформи. Підкреслює, що стратегія реформ і план її реалізації є визначальними у державній політиці охорони здоров'я і її здійсненні;

універсальної стратегії для всіх країн не існує унаслідок наявності широкого кола національних особливостей.

Автор досліджує методологію формування і реалізації державної політики охорони здоров'я на засадах доказового підходу, зокрема заснований на використанні результатів наукових досліджень. Цілком слушними є: авторська модель розробки і реалізації цієї політики, яка заснована на алгоритмі впровадження кращих зарубіжних практик; використання сучасних науково-прикладних напрацювань щодо публічного управління урядовими реформами і нововведеннями у їх межах. Також привертають увагу авторські напрацювання щодо особливостей застосування форсайт-методології у складі доказового підходу до побудови і реалізації цієї політики держави; форсайт-дослідження, розробленого на засадах теорії і практики реформ і нововведень в публічному управлінні.

У третьому розділі *«Напрями удосконалення публічного управління розвитком засад доказової державної політики охорони здоров'я в Україні»* дисертантом визначено стратегічні орієнтири і пріоритетні напрями удосконалення публічного управління розвитком засад доказової державної політики охорони здоров'я. Важливим є те, що зміст отриманих результатів відповідає сутності доказового підходу. Їх достовірність підтверджується застосуванням апробованої і удосконаленої для цього методики, яка заснована на SWOT-аналізі експертних оцінок, використанні техніки «4Ф», матриць формально-логічного аналізу для групування пріоритетних напрямів за ознаками їх черговості, механізмів забезпечення їх реалізації і відповідальних суб'єктів. Автором доведено верифіковано отримані в дисертації нові наукові напрацювання шляхом використання дослідницьких інтерв'ю і інтерв'ю «компетентний експерт» за участі експертів, які є визнаними науковцями і практиками. Їх наукові і практичні інтереси безпосередньо торкаються державної політики реформування системи охорони здоров'я в Україні. Експерти підтвердили достовірність, новизну і вагомість цих

напрацювань для розвитку теорії, практики і професійного навчання, доказової методології державної політики охорони здоров'я.

Проведений аналіз дисертаційної роботи дає змогу дійти висновку про те, що основні наукові положення, висновки і пріоритетні напрями удосконалення публічного управління за предметом дослідження є обґрунтованими. Висновки та пріоритетні напрями викладено здобувачем лаконічно та змістовно. Наукова новизна дослідження сформульована автором самостійно, має належний рівень обґрунтованості та достовірності.

Достовірність і наукова новизна одержаних результатів.

Дисертаційна робота Вошко І.В. є результатом власних наукових досліджень, спрямованих на теоретико-прикладне обґрунтування формування і реалізації державної політики охорони здоров'я на доказових засадах та розробці пріоритетних напрямів удосконалення публічного управління їх розвитком.

Достовірність результатів дисертаційного дослідження підтверджується їх практичним упровадженням, що підтверджено відповідними довідками:

Вставка з врахуванням довідки про участь в НДР в ОРІДУ!!!!!!

Автором розроблено та запропоновано модель формування і реалізації доказової державної політики охорони здоров'я в Україні, яка реалізує поетапне впровадження запозичених соціальних інновацій і забезпечує шляхом підготовки і розробки загальних та секторальних засад цієї політики; їх законодавче унормування і почергове здійснення у відповідності до попередньо визначених пріоритетів, моніторинг і оцінювання їх реалізації. Визначено основні складові цієї моделі і зміст кожної її складової, зазначено структуру засад цієї політики.

Вагомим науковим здобутком у контексті предмету цього дослідження є авторське визначення понять:

– *«діяльність публічної влади з формування і реалізації політики держави»* –

це відкрита система, яка поєднує управління, здійснення й забезпечення політичного процесу суб'єктів публічної влади і громадськості, а також внутрішні і зовнішні ресурси, види і способи супроводу, механізми публічної політики;

– *«якість доказового державного управління»* – це ефективне і результативне виконання завдань і функцій держави щодо аналізу державної політики, її формування і реалізації на засадах доказового підходу;

– *«форсайт медичної галузі»* – як спосіб експертної підтримки прийняття довгострокових (на 10 – 20 років) політико-правових рішень, заснований на систематичному, активному, критичному і широкоформатному дискурсі, використанні продуктивних методів пізнання майбутнього образу державної політики охорони здоров'я і її складових.

За результатами дисертаційного дослідження автором удосконалено методологічні і методичні підходи до дослідження доказової державної політики охорони здоров'я, зокрема в аспекті доказової і форсайт методологій, методики визначення стратегічних орієнтирів і пріоритетів публічного управління розвитком засад цієї політики, методики верифікації отриманих науково-прикладних напрацювань в дисертації, яка відмінна застосуванням дослідницьких інтерв'ю і інтерв'ю «компетентний експерт» з визнаними експертами.

Варто також відзначити основні положення роботи, що набули подальшого розвитку, зокрема теоретико-прикладне розуміння: політичної діяльності в публічному управлінні; механізму управління державною політикою в країні і державного механізму формування і реалізації державної політики; теперішнього поля основних проблем, сформованого за експертними оцінками, де головною з них визначено недосконалість чинної державної політики охорони здоров'я; ключових складових медичних реформ зарубіжних країн, що забезпечили їх успішність.

Практична значущість результатів дослідження.

Практичне значення отриманих результатів полягає у тому, що основні теоретичні положення та висновки дисертації доведені до рівня конкретних

пропозицій, доцільних для впровадження в управлінську практику органів публічного управління. Цінність також мають науково обґрунтовані результати та вироблені практичні пріоритетні напрями удосконалення публічного управління щодо розвитку засад доказової державної політики охорони здоров'я.

Запропоновані в дисертації підходи та зазначені вище пріоритетні напрями на організаційно-правовому, методичному, організаційно-адміністративному, теоретико-методичному рівнях використані органами публічного управління у сфері охорони здоров'я з метою посилення їх стратегічної спроможності до вироблення і реалізації державної політики охорони здоров'я, а також у вдосконаленні професійного навчання слухачів і аспірантів за спеціальністю «Публічне управління та адміністрування» про що свідчать довідки про впровадження результатів дисертаційного дослідження.

Повнота викладу основних положень дисертації в опублікованих працях.

Основні результати дисертаційного дослідження викладено у 18 наукових працях, з них: 6 – статті в наукових фахових виданнях України, 1 – стаття в зарубіжному виданні (Польща), 11 – тез доповідей у збірниках матеріалів наукових конференцій. Також дисертант є співавтором монографії, яка присвячена спорідненій проблематиці з предметом дисертаційного дослідження.

Автореферат дисертації відповідає її змісту та повністю відображає основні положення і результати дослідження. Дисертацію та автореферат оформлено відповідно до вимог, визначених Міністерством освіти і науки України.

Оцінка оформлення дисертації та автореферату.

Аналіз дисертації та автореферату Вошко І.В. уможливорює констатацію відповідності автореферату та основних положень дисертації.

В авторефераті дисертації стисло викладено основні положення та ідеї дослідження. Висновки співвідносяться зі змістом дисертації та впливають з її основних положень. Зміст автореферату ідентичний змісту дисертаційної роботи.

Зауваження щодо змісту дисертації.

Загалом дисертаційне дослідження виконане на достатньому теоретичному рівні і має важливе практичне значення, що не виключає можливості критичного підходу до окремих позицій здобувача, що дозволяє висловити деякі міркування та зауваження, окрема:

1. В п. 1.2. роботи дисертантом досліджено державну політику як об'єкт публічного управління, де приділено увагу суперечностям державному і галузевому механізмам формування і реалізації державної політики у сфері охорони здоров'я. Зважаючи на тему дисертаційного дослідження, було б доречно більш докладно розкрити, які саме їх недосконалості обумовили несистемне здійснення попередніх етапів медичної реформи в Україні?

2. В п. 1.3. дисертації автор виявив та проаналізував проблеми державної політики з реформування систем охорони здоров'я в Україні. Зазначив, що протягом п'яти років не вдалося унормувати законопроект «Про засади державної політики охорони здоров'я». Тому, доцільно було б приділити увагу характеристиці основних перешкод на його шляху.

3. В п. 2.1 автором здійснено досить ґрунтовний і систематизований аналіз зарубіжного досвіду з реформування національних систем охорони здоров'я переважно в країнах Європи і СНД. Визначено найважливіші типові фактори, врахування яких забезпечить успіх медичної реформи. Тому, доцільно було б в п. 3.2 передбачити пріоритет щодо необхідності розробки методичних рекомендацій для органів публічної влади, в яких розкрити сутність цих факторів і необхідність їх врахування при розробці і реалізації доказової державної політики охорони здоров'я.

4. В п. 1.3. шляхом експертного опитування визначено першорядні проблеми медичної реформи, які за твердженнями експертів передусім зумовлені недосконалостями і застарілістю чинної державної політики охорони здоров'я. Тому, в п. 2.2 важливо було б більш структуровано охарактеризувати переваги і

недоліки законопроекту «Про засади державної політики охорони здоров'я» у порівнянні з чинними доказовими державними політиками в інших сферах.

5. В пунктах 2.2 і 2.3 автор стверджує про необхідність розробки передусім стратегічного бачення нової системи охорони здоров'я і для цього пропонує відповідну модель форсайт-дослідження. Ця нова модель розглядається як підґрунтя для розробки доказової державної політики охорони здоров'я. У зв'язку з цим, дискусійним є питання, що має бути першим: розробка пріоритетів політики держави чи стратегічного бачення нової системи охорони здоров'я.

Загальний висновок.

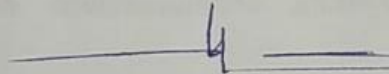
Незважаючи на деякі дискусійні положення і недоліки, які істотно не впливають на загальну позитивну оцінку дисертації, необхідно зробити висновок про те, що дисертація Вошко Інни Василівни «Формування та реалізація державної політики у сфері охорони здоров'я України» є завершеним науковим дослідженням. Тема дисертації є актуальною, а отримані в роботі наукові результати в сукупності вирішують актуальне наукове завдання, що полягає в поглибленні теоретико-прикладних засад формування та реалізації доказової державної політики у сфері охорони здоров'я.

Основні результати повною мірою відображено в опублікованих працях автора. Висновки до розділів та загальні висновки дисертації є достатньо обґрунтованими, а визначені пріоритети удосконалення публічного управління розвитком засад доказової державної політики охорони здоров'я мають практичну значущість. Дисертація викладена науковою мовою, розділи дисертації логічно пов'язані між собою структурно і змістовно, висновки ґрунтуються на результатах проведеного дослідження, які, в свою чергу, є достатньо аргументованими та доказовими.

Дисертація виконана на високому теоретико-методологічному рівні, за своєю актуальністю, постановкою завдань дослідження, науковою та

значимістю отриманих результатів відповідає вимогам, які сформульовані у «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 року №567 зі змінами, а її автор, Вошко Інна Василівна, заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата наук з державного управління за спеціальністю 25.00.02 – механізми державного управління.

Доктор наук з державного управління, професор,
перший заступник директора Харківського
регіонального інституту державного управління
Національної академії державного управління
при Президентові України

 Д.В. Карамішев

Підпис офіційного опонента, д.держ.упр., проф. Д.В. Карамішева засвідчую

Директор
Харківського регіонального інституту
державного управління
Національної академії державного
управління при Президентові України,
доктор соціологічних наук, професор
заслужений працівник освіти України

Л.О. Белова

